

SAĞLIK TURİZMİNİN TURİZM FAALİYETLERİ İÇERİSİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

PLACE AND IMPORTANT OF THE HEALTH TOURISM AT TOURISM ACTIVITIES

Prof. Dr. Habib AKDOĞAN

Hitit Üniversitesi

habibakdogan@hitit.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-3639-5310>

Arş. Gör. Ela HİÇYORULMAZ

Hitit Üniversitesi

elahicyorulmaz@hitit.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7442-4138>

Makale gönderim-kabul tarihi (06.07.2018-11.08.2018)

Özet

Günümüzde insanlar sanayi, hizmet ve tarım sektöründe yoğun olarak çalışmaktadır. Bu yoğun tempo beraberinde bir takım sağlık sorunları da getirmektedir. İnsanları daha çok dinlenmeye, eğlenmeye iterken, diğer yandan da sağlıkla ilgili sorunları nedeniyle sağlık turizmine yönelmektedir. Yani sağlık turizmine olan ilgiyi ortaya çıkartmıştır. Dünya Turizm Örgütü'nün raporuna göre 2017 yılında bir milyar üç yüz milyon kişi turizm amacıyla seyahat etmiştir. Ülkemizin 2010 -2016 yılı verilerini incelediğimizde ortalama otuz bir milyon turist gelmiştir. Ayrıca sağlık turizmi nedeniyle gelenlerin oranı aynı yıllarda %0,46 olurken, gidenlerin oranı ise %1,2 olmuştur. Oysa termal turizmi alanında ülkemizde 1500 civarında termal kaynağı bulunurken bunların sadece %10'u değerlendirilebilmektedir. Gelecekte sağlık turizminin de içinde bulunduğu seyahat nedenleri ile turizm faaliyetleri içerisinde bulunacak insanların sayısının iki katına çıkacağı öngörülmektedir. Bu alanda iyi bir potansiyele sahip olan ülkemizde, sağlık turizmine yapılacak yatırımlar, yetişmiş insan kaynağı ve yeterli tanıtımlar ile çok daha iyi değerlendirilebilir.

Anahtar Sözcükler: Sağlık Turizmi, Türkiye'de Turizm Potansiyeli, Sağlık Turizminin Yaratacağı Katma Değer

Abstract

Today, people are working hard in industry, service and agriculture. This brings with it a number of health problems. It leads people to health tourism because of their health problems while pushing them to rest more and to have fun. In other words, it has revealed the interest in health tourism. According to the report of the world tourism organization, one billion and three hundred million people traveled for tourism in 2017. When we examined the 2010-2016 data of our country, an average of thirty million tourists arrived. In addition, the proportion of those coming from health tourism was 0.46% in the same years, while the proportion of those who went to health tourism was 1.2%. Whereas in the field of thermal tourism there are around 1,500 thermal sources in our country, only 10% of them can be evaluated. In the future it is foreseen that the number of people to be involved in tourism activities will double in terms of travel reasons included in health tourism. In our country, which has a good potential in this area, the investments to be made in health tourism can be much better evaluated with the trained human resources and sufficient promotions.

Key Words: Health Tourism, Tourism Potential in Turkey, Creation Value Added to Health Tourism

GİRİŞ

Ülkemizin turizm potansiyeli düşünüldüğünde, dünyada şanslı konumda olduğumuzu söyleyebiliriz. Ancak içinde bulunduğumuz durum açısından bakıldığında istenilen seviyede olduğumuz söylenemez. Rekabet üstünlüğünü düşük fiyat politikaları ile sağlamaya çalışarak turizmden yeterince gelir elde edemeyiz. Bu durumdan kurtulmak turizmde çeşitlendirme yoluna gidilerek ve kalite artışı ile sağlanabilir.

Bugün baktığımızda turizm türlerini; akarsu turizmi, av turizmi, dağcılık turizmi, golf turizmi, hava sporları turizmi, inanç turizmi, İpekyolu turizmi, kış sporları turizmi, kongre turizmi, kuş gözlemevciliği turizmi, mağara turizmi, sağlık ve termal turizmi, su altı dalış turizmi, yat turizmi, yayla turizmi gibi en az on beş farklı aktivite başlığı altında sayabiliriz. Bu sınıflamadan ülkemizin hemen hemen her bölgesinin özelliklerine göre hitap eden bir şeyler bulmak mümkündür.

İngiliz Telegraph Gazetesi, turistlerin Türkiye'ye gelme nedenleri konusunda yapmış olduğu araştırma sonucunda yedi neden sıralamaktadır (<https://www.haberturk.com/ekonomi/turizm>).

Bunlar;

1. Tarihi güzellikler
2. Yelken ve sörf gibi su sporları için ideal ortamlar
3. Ucuz turlar
4. Beach clublar (Plajlar ve eğlence kulüpleri)
5. Doğal güzellikler
6. Yaz festivalleri ve davetleri
7. Aileler için çok seçenek olmasıdır.

Araştırma sonuçlarına dikkat edilecek olursa yukarıda saydığımız potansiyelimizin çoğu yer almamaktadır. Daha da önemlisi artık dünya genelinde insanların daha çok yöneldiği sağlık turizmi hiç yer almamaktadır.

Bunlardan sadece sağlık amaçlı termal turizmimize baktığımızda; Anadolu'da kaplıcaların sağlık ve tedavi amaçlı kullanılması, geçmiş binyıllara uzanan ve halen devam eden bir gelenektir. Aslında bu gelenek hemen hemen tüm uygarlıklarda var olmuştur. Dünyada çeşitli ülkeler, termal turizmin insan sağlığında önemli bir yerinin olduğunun bilincinden hareketle termal turizm konusuna önem vermektedir.

Termal turizmden yararlanma amacıyla Almanya ve Macaristan'a yılda 10 milyon, Rusya'ya 8 milyon, Fransa'ya yaklaşık 1 milyon, İsviçre'ye 800 bin kişi gitmektedir. Almanya'da önemli bir sektör haline gelmiştir. 263 adet resmi belgeli termal merkez bulunan Almanya'da tesislerin toplam yatak kapasitesi 750.000'dir. Almanya'nın Stuttgart kentinde bulunan Das Leuze Kaplıca ve Rekreasyon Tesislerini yaz aylarında günde 8000 kişi ziyaret etmektedir. Bu rakam, yıllık ortalama 3000 kişi/gün olmaktadır. Hekim teşhisi ve raporu olması şartıyla, kaplıca tedavilerinin hem özel hem de kamu sağlık sigorta şirketleri tarafından tam veya kısmen karşılandığı ülkelerden biridir (Erdoğan ve Aklanoğlu, 2008: 85).

Türkiye jeotermal kaynaklar açısından dünya çapında önemli bir potansiyele sahip olup, Avrupa'da ise kaynak potansiyeli açısından birinci, kaplıca uygulamaları konusunda ise üçüncü sırada bulunmaktadır (www.kultur.gov.tr). Ülkemiz, yüksek mineralizasyon içeriği sayesinde etkin tedavi edici özelliklere sahip termal su potansiyelinin, zengin kültürel, doğal değerleri ve iklimsel özellikleri ile birleşmesi sonucunda benzersiz bir sağlık turizmi ortamı sunmaktadır. Ancak buna karşın ülkemizde 46 ilde 190 civarında kaplıca tesisi bulunmaktadır. Gelişmiş ülkelerde sağlık giderlerinin fazla olması nedeniyle hastaların tedavi hizmetlerini azaltmaya yönelik olarak sağlık hizmetlerini daha düşük maliyetli ülkelere temin etme eğilimi artmıştır. İsveç, Norveç ve Danimarka'dan sonra Almanya ve Hollanda'daki bazı özel sigorta şirketlerinin de termal tedavileri için Türkiye'ye göndereceği

hastalarının masraflarını karşılama kararı almaları ülkemiz termal turizmi açısından önemli bir pazar payı oluşturmaktadır.

Bu örnekte olduğu gibi her kuşağa hitap edecek potansiyelimiz vardır. Bu fırsatların da yatırımlara dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyorum.

1. SAĞLIK TURİZMİNİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Çok basit anlamıyla turizm, insanların bir yerden başka bir yere gittiği ve konakladığı seyahatlerdir. Bu seyahatler gezmek, görmek, eğlenmek, dinlenmek vb. gibi farklı amaçlarla yapılabilir. Turizm faaliyeti yapılış amacına göre adlandırılabilir. Kongre turizmi, golf turizmi, spor turizmi, macera turizmi, kültür turizmi, eko turizmi, gençlik turizmi ve sağlık turizmi olarak bunları sıralayabiliriz (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 2-3). Sağlık turizmi de, basitçe tedavi amaçlı yapılan seyahatler olarak tanımlanabilir. Daha ayrıntılı bir tanımla sağlık turizmi; insanların sağlığını koruma ve iyileştirmek için buldukları yerden farklı bir yere giderek, doğal kaynaklar ve kür programlarından yararlanıp buldukları otelin konaklama, eğlence, yemek gibi diğer olanaklarını kullanarak gevşemeleri ve zihinsel eğitim almaları olarak tanımlanabilir (Mueller ve Kaufmann 2001: 5). Sağlık turizminde, sağlık sorunları yaşayan kişiler ile ilerde sağlık ile ilgili sorun yaşamamak konusunda duyarlı kişiler, hedef kitle olarak belirlenmektedir (Özsarı ve Karatana, 2013: 138).

Gelişmiş ülkelerde eğitim seviyesinin yanında gelir düzeyindeki artışlara paralel olarak sağlık hizmetlerinin maliyeti de artmıştır. Bu nedenle gelişmiş ülkeler, vatandaşlarını bu hizmeti daha düşük maliyetle satın alabilecekleri ülkelere yönlendirmektedir.

Dünya’da son yirmi yıldır termal sağlık hizmeti geleneksel, ancak vazgeçilmez bir tamamlayıcı tedavi yöntemi olarak kabul edilmektedir. Ülkemiz önemli bir jeotermal coğrafyası üzerinde bulunmaktadır. Bu özelliğiyle Avrupa’da birinci olurken, dünyada ilk yedi ülke arasında yer almaktadır. Ülkemizin 1500’den fazla termal kaynağı bulunmaktadır. Ancak işletme konusundaki yetersizlikler, nitelikli insan kaynağı ve yeterince tanıtımın yapılamaması nedeniyle termal kaynaklarının ancak % 10’unu kullanabilmektedir. Avrupa’da sağlık turizmine baktığımızda; Avusturya, Almanya, Fransa, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Romanya termal turizmden büyük gelir elde etmektedir (<http://www.saglikturizmi.gov.tr>).

Ülkemiz ise coğrafi konumu, sahip olduğu jeotermal kaynaklar ve de medikal sağlık hizmetlerinin gelişmesi nedeniyle çekim merkezi olabilir. Bir de ülkemizde Türk lirasının yabancı paralar karşısındaki yaşadığı değer düşüşü gibi dezavantajı, sağlık turizmi alanında avantaja dönüştürebilir.

Sağlık turizmini genel olarak;

1. Medikal Turizm,
2. İleri Yaş ve Engelli Turizmi,
3. Termal Turizm ve SPA-WELLNESS

şeklinde üçe ayırabiliriz. Bunlardan termal termal turizm ve SPA-Wellness’in ülkemiz ekonomisine büyük katkı sağlayacağı önemlidir. Çünkü ülkemiz bu anlamda çok geniş bir potansiyele sahiptir (<http://www.turkey-healthtourism.com/>).

Son yıllarda hızla gelişen turizm türlerinden birisi olan sağlık turizminin katma değeri diğer turizm türlerine göre yüksektir. Sağlık turizmi dışındaki, gezmek, görmek, dinlenmek amacıyla gelen turistler kişi başı ortalama 650 dolar harcarken, sağlık turizmi nedeniyle gelen turistler ise kişi başı 4-5 katı harcama yapmıştır. Neredeyse on dört katı bir harcama anlamına gelmektedir.

SPA-Wellness, termal turizmi, 3. yaş emekli turizmi, engelsiz turizmi, sağlıklı beslenme ve ileri aktif yaşam turizmi şeklinde çeşitlendirmek ve arz yaratmak gerekmektedir (<https://www.ntv.com.tr/saglik/saglik-turizmi>).

Dünya genelinde yaşlı nüfus artmaktadır. 2017 yılı itibariyle 60 yaş üstü 962 milyon kişi yaşamaktadır. Yaşlı nüfusun gelişmiş ülkelerde daha fazla ve toplam nüfus içindeki payı %12.3 seviyesine ulaşmış bulunmaktadır. Avrupa'da 183 milyon yaşlı nüfus bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler 2017 yılı verilerine göre Japonya'da 60 yaş ve üstü, nüfusun %33,4'ünü oluşturmaktadır. Japonları %29,4 ile İtalyanlar, %28 ile Almanlar, %27,9 ile Portekizliler ve %27, 8 ile Finlandiyalılar izlemektedir (<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/dunyada-yasli-nufusu>).

Sağlık turizminin ülke ekonomisine sağladığı birçok katkı vardır. Bunlardan bazıları şunlardır;

1. Sağlık turizmi katma değeri en yüksek olan turizm türüdür.
2. Ülkenin ve bölgenin tanınırlığını artırır.
3. Yeni istihdam alanları ve niteliğini artırır.
4. Cari açığın kapatılmasına katkı sağlar.
5. Deniz, kum, güneş, kış, doğa, kültür turizmi gibi çeşitli turizm alanlarına katkı sağlar.
6. Ekonomik niteliği bulunmayan orman, dağ, şifalı su kaynaklarına ekonomik ürün niteliği kazandırır.
7. Turistlerin yapacakları harcamalarla sağlığa yararlı tabii varlıkların bulunduğu bölgelerde gelir artışı sağlar.
8. En önemlisi de 12 ay boyunca sürebilmesidir. Yani mevsimsel olmayışıdır.

Bu şekilde tesislerde atıl kapasitenin önüne geçilecek birim sabit maliyetler düşecektir. Turizm çeşitliliği konusunda kelebek etkisi yaratacaktır (<http://www.hurriyet.com.tr/saglik/turkiyede-saglik-turizminin-onemi-ve-faydalari>).

Türkiye'de sağlık turizminin gelişmesi ve diğer ülkeler içerisinde tercih edilen bir ülke haline gelebilmek için 'ilk'leri gerçekleştirebilmek, diğer ülkelerin taklit edemeyeceği projeler geliştirmek ve bu gelişmeleri sürekli kılabilmek için yatırımlara önem vermek gerekmektedir (Barca vd. (2013:87).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Sağlık turizmi Dünya çapında dikkat çeken bir turizm faaliyeti haline gelmiştir. Bu nedenle sağlık turizmi hakkında birçok çalışma gerçekleştirilmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Öztürk ve Bayat'ın 'Uluslararası Turizm Hareketlerinde Sağlık Turizminin Rolü ve Kalite Çalışmalarının Önemi Bir Literatür Çalışması' başlıklı çalışmalarında sağlık turizminin önemli bir alternatif turizm çeşidi olduğu belirtilmiştir. Sağlık turizminin her dönem yapılabilmesi ve diğer turizm çeşitleri ile entegre olmasının büyük bir önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Aydın (2012), Türkiye'deki alternatif turizm çeşitlerinden sağlık turizmi üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir. Sağlık turizmi ile ilgili gelirlerin 2012 yılında 3 milyar dolar seviyesine çıktığını belirtmiştir. Ancak yapılan araştırma sonucuna göre sağlık turizminin istenilen seviyede olmadığı tespit edilmiştir.

Özer ve Songur (2012), 'Türkiye'nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu' başlıklı çalışmalarında, Türkiye'nin doğal güzellikleri, coğrafi yapısı, iklimi, kaliteli hizmet sunumu, daha

uygun ücret düzeyinde hizmet vermesi gibi nedenlerle turistlerin dikkatini çektiğini belirtmiştir. Devletin vermiş olduğu desteklerinde büyük kolaylık sağladığı örneklerle açıklanmıştır.

Özsarı ve Karatana (2013), sağlık turizmi açısından Türkiye'nin durumunu çalışmalarında ele almışlardır. Çalışma Sonucuna göre Sağlık Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı'nın sağlık turizmine önem vermesi ile birlikte bu alanda bazı gelişmeler görülmeye başlanmıştır. Ancak dünya pazarı değerlendirildiğine Türkiye istenilen noktaya ulaşamamıştır. Dünya pazarında rekabet edilebilmesi için Türkiye'nin zayıf noktalarını güçlendirmesi ve güçlü olduğu noktaları daha çok ortaya çıkarması gerekmektedir.

Kantar ve Işık (2014), Türkiye'deki sağlık turizmini ele aldıkları çalışmalarında, Türkiye'ye gelen turistlerin ortopedi, göz ve kardiyoloji alanlarını tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Sağlık turizmi nedeniyle gelen hastaların sayılarında artışın olması daha iyi bir hizmet sunmayı gerektirmektedir. Bu nedenle sağlık turizmi derslerinin verilmesi, tanıtıcı reklamlara ağırlık verilmesi ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi yönünde çalışmaların yapılmasını önermektedirler.

2016 yılında ise Kördeve'nin 'Sağlık Turizmine Genel Bir Bakış Ve Türkiye'nin Sağlık Turizmindeki Yeri' başlıklı çalışmada, Türkiye'nin 2008 yılından itibaren sağlık turizmine yöneldiği belirtilmiştir. Ayrıca sağlık turizminde Tayland, Hindistan ve Singapur'un daha ileride oldukları, Türkiye'nin istenilen seviyeye ulaşamadığı tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

Literatür taraması sonucunda, Türkiye'de 2016 yılına kadar sağlık turizminin istenilen seviyeye ulaşmadığı görülmektedir. Bu nedenle 2018 yılında gelinen durum ve sağlık turizminin toplam turizm faaliyetleri içerisindeki payı araştırılmıştır.

3.1. Araştırmanın Konusu

Büyük bir potansiyele sahip olduğumuz, büyük katma değer yaratan turizm faaliyetleri, turizm gelirleri ve de sağlık turizminin toplam turizm faaliyetleri içerisindeki payı ile Türkiye'nin bu pastadan aldığı payın ne olduğu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de sahip olunan turizm potansiyeli ile sağlık turizmi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada ikincil kaynaklara başvurulmuştur. Kullanılan kaynaklarda 2010-2016 yılları arasındaki Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı ve TÜİK verileri yer almaktadır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmada elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

2010-2016 yılları arasında Türkiye'ye yurtdışından gelen ziyaretçi sayıları aşağıdaki Tablo-1'de yer almaktadır.

Tablo-1: 2010-2016 Yılları Arasında Türkiye'ye Yurtdışından Gelen Ziyaretçi Sayısı

YILLAR	GELEN ZİYARETÇİ SAYISI (Bin Kişi)
2010	27.466
2011	30.261
2012	31.782
2013	34.913
2014	35.291
2015	34.779
2016	24.050

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) raporuna göre 2017 turist sayısı bir önceki yıla göre %6,7 artarak 1 milyar 300 milyona ulaşmıştır. Dünya genelinde bir artış olmasına rağmen yedi yıllık bir periyod incelendiğinde ülkemize gelen turist sayısının artmadığı, hatta azaldığı görülmektedir. İncelenen yedi yıllık turist sayısı ortalaması yaklaşık 31 milyondur. Bunun da toplam turist sayısına oranının % 2,38'lerde olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo-2: 2010-2016 Yılları Arasında Türkiye'nin Turizm Gelirleri

YILLAR	TURİZM GELİRLERİ (Bin Dolar)
2010	27.466
2011	20.261
2012	31.782
2013	34.913
2014	35.291
2015	31.647
2016	22.107

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)

Yedi yıllık turizm gelirleri incelendiğinde, gelirlerinde giderek azaldığı ve ortalama yıllık 29 milyar dolar turizm geliri elde edildiği görülmüştür. Oysa turizm gelirleri pastası büyürken bu pastasından hak ettiğimiz pay alınamamıştır. Ayrıca ne kadar turist geldiğinden çok ne kadar gelir elde ettiğimiz önemlidir. Sağlık turizmi gibi ortalama 2500-3000 dolar harcayacak turizm faaliyetlerine yönelmemiz gerekmektedir. Bu alandaki potansiyelimizin değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Tablo-3: Dünya Turizminde Seyahatlerin Amaçlarına Göre Dağılımı (2010 Yılı)

Seyahat Nedenleri	Kişi Sayısı	%
1 Tatil	524 Milyon	55
2 Akraba Ziyareti, Sağlık ve Dini Nedenler	278 Milyon	29
3 İş Seyahati	147 Milyon	16
Toplam		100

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)

Örgüt dünya turizmindeki seyahatlerin amaçlarını üç grupta incelemiş ve içinde sağlığında bulunduğu grup % 29 ile ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo-4: Dünya Turizminde Seyahatlerin Amaçlarına Göre Dağılımı (2030 Yılı Tahmini)

Seyahat Nedenleri	Kişi Sayısı	%
1 Tatil	524 Milyon	55
2 Akraba Ziyareti, Sağlık ve Dini Nedenler	543 Milyon	30
3 İş Seyahati	265 Milyon	15
Toplam		100

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)

Yukarıdaki tabloya baktığımızda 2030 yılında içinde sağlığında bulunduğu turist sayısının ikiye katlanacağı öngörülmektedir. Bu tablo ülkemiz açısından sağlık turizminin ne kadar önemli olduğunu ve neler yapmamız gerektiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Katma değeri yüksek olan bu turizm türünden yeterince pay alabilmemiz için yerli potansiyelimiz bulunmaktadır.

Tablo-5: 2010-2016 Yılları Arasında Türkiye'den Yurtdışına Çıkış Nedenleri

Ziyaret Nedeni	Toplam İçindeki Payı (%)
1 Akraba Ziyareti	25,5
2 Ticari İlişkiler, Fuarlara Katılım	20,6
3 Diğer	19,8
4 Gezi ve Eğlence	16,3
5 İş Seyahati	6,9
6 Alışveriş	2,5
7 Dini	2,4
8 Toplantı, Kongre, Kurs, Konferans vb.	2,3
9 Eğitim	2,0
10 Sağlık	1,2
11 Kültür	0,4
12 Sportif Aktiviteler	0,2
Toplam	100,00

Kaynak: <http://emittistanbul.com>

Yukarıdaki Tablo-5 incelendiğinde ülkemizden yurtdışına çıkış yapanların on bir grupta toplandığını görmekteyiz. Bunlar arasında en dikkat çekenin ise onuncu sırada %1,2 oranla sağlık turizmi amacıyla çıkış yapanların olmasıdır.

Ancak gelecekte Dünya Turizm Örgütü bu sıralamamamın değişeceğini öngörmektedir. 2030 yılında insanların akraba ziyareti, sağlık ve dini nedenlerle seyahat edeceklerin sayılarının neredeyse ikiye katlanacağını öngörmektedirler.(<https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-veriler>)

Tablo-6: 2010-2016 Yılları Arasında Yabancıların Türkiye'ye Geliş Nedenleri

Ziyaret Nedeni	Toplam İçindeki Payı (%)
1 Gezi, Eğlence, Kültür, Sportif İlişkiler	57,41
2 Beraberinde Gelenler	15,46
3 Yakınları Ziyaret	10,35
4 Toplantı, Konferans, Kurs, Seminer, Görev, Ticari İlişkiler, Fuar vb.	5,12
5 Diğer	3,50
6 Alışveriş	4,18
7 Transit	2,33
8 Eğitim	0,72
9 Sağlık	0,49
10 Dini	0,46
Toplam	100,00

Kaynak: <http://emittistanbul.com>

Yine örgütün raporuna baktığımızda ülkemize gelen turistlerin geliş amacı on gruba ayrılmıştır. Sağlık turizmi % 0,46 ile dokuzuncu sırada yer almaktadır. Sağlık nedeniyle gelen turist sayısının ne kadar düşük olduğu görülmektedir.

Tablo-7: Turizmin Ekonomi İçindeki Yeri

Yıllar	Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı	Turizm Gelirlerinin İhracat İçindeki Payı
2010	3,4	18,3
2011	3,6	20,8
2012	3,7	19,2
2013	3,9	21,3
2014	4,3	21,8
2015	6,2	21,9
2016	2,6	15,5

Kaynak: TÜRSAB

Turizm gelirlerinin incelediğimiz yedi yıllık süre içerisinde Gayri Safi Milli Hasıla içindeki payının ortalama %3,95 gibi düşük bir oranda kaldığı görülmektedir. Yine ihracat içindeki payı %19,82 olmaktadır.

Tablo-8: Dış Ticaret Açıklarını Kapatmada Payı

YIL	Dış Ticaret Açığı (DTA) \$	Turizm Geliri	Turizm Gelirinin DTA Kapama payı (%)
2010	71.661.113	33.027.943	46,09
2011	105.934.807	36.151.328	34,13
2012	84.066.659	36.776.645	43,75
2013	99.858.613	32.308.991	32,35
2014	84.508.918	34.305.903	40,59
2015	63.268.398	31.464.777	49,73
2016	55.995.686	22.107.440	39,48

Kaynak: TÜRSAB

Dış ticaret açıklarını kapatmakta ortalama % 40'ını karşılayan turizm gelirlerinin, sağlık turizmi ile tamamının kapatılması mümkündür. Çünkü yeterli potansiyel var. Ancak döviz girdisi sağlaması açısından bu potansiyelin bir katma değer yaratması ne yazık ki sağlanamamaktadır.

SONUÇ

Klasik tanımlamaların hemen hepsinde bacasız sanayi olarak adlandırılan turizmin ülke ekonomilerine katkıları oldukça büyüktür. Yedi buçuk milyarı aşan dünya nüfusunun bir milyar üç yüz milyonu turizm amacıyla seyahat etmektedir. Nerdeyse her altı kişiden birinin turizm faaliyetlerine katıldığını görmekteyiz. İnsanların bilinçlenmesi ve de farklı nedenlerle seyahat etmeleri, her geçen gün daha da artmaktadır. Turistlerin bir kısmı gezmek, görmek, eğlenmek ve dinlenmek, bir kısmı yeni yerler ve farklı kültürler tanımak gibi nedenlerle hareket etmektedir. Ancak bir başka neden daha var ki, o da dünya nüfusunun artık yaşlandığı, insan ömrünün uzadığı gerçeğidir. Dünya turizm örgütü 2017 yılı verilerine göre dünya genelinde yaşayan nüfusun sekizde biri 60 yaş üzerinde bulunmaktadır. Ve bunların büyük çoğunluğu da gelişmiş ülkelerde yaşamaktadır. Doğal olarak da bunların büyük çoğunluğu; SPA-Wellness, termal turizmi, 3. yaş emekli turizmi, engelsiz turizmi, sağlıklı beslenme ve ileri aktif yaşam turizmine yönelmektedirler. Dünya turizm örgütü verileri incelendiğinde akraba ziyareti, sağlık ve dini nedenlerle seyahat edenlerin sayısı bugün iki yüz yetmiş sekiz milyon iken, bu sayının 2030 yılında beş yüz kırk üç milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu veriler de yine bize yatırım yapılması ve öncelikli değerlendirilmesi gereken alanların neler olduğu konusunda bir fikir vermektedir. Yapılacak yatırımın sağlık turizmi olduğu bir gerçektir. Sağlık turizminde kişiler ortalama 2500-3000 dolar harcama yaparken, diğer nedenlerle kişi başına harcama bunun dörtte bir kadar olmaktadır. Yüksek katma değeri olan sağlık turizminde ülkemizin yeterince potansiyeli varken yeterince değerlendirilmediğini verilerden de anlayabiliyoruz. Ülkemize gelen turistlerin geliş nedenleri on başlık altında sıralanırken, sağlık turizmi nedeniyle gelenlerin toplam turist sayısı içerisindeki payı % 0,49'la dokuzuncu sırada yer almaktadır. Buna karşılık ülkemizden turizm amacıyla yapılan seyahatlerin nedenleri on iki başlık altında toplanmış ve sağlık turizmi nedeniyle gidenler % 1,2 ile onuncu sırada yer almıştır. Sağlı nedeniyle gelen ve gidenlerde durum % 0,71 ile eksi değer yaratmıştır. Diğer turizm çeşitlerinde olduğu gibi sağlık turizminde de potansiyelimiz var olmasına rağmen değerlendirilemediğini görmekteyiz. Ülkemiz 1500 önemli jeotermal kaynaklara sahiptir. Bu durumla Avrupa'da birinci olurken, dünya genelinde de ilk yedi ülke arasında yer almaktadır. Özellikle bazı Avrupa ülkelerinde sigorta şirketleri sağlık turizmi içerisinde yer alan kaplıcalara gidenlerin giderlerini karşıladığı düşünüldüğünde ne büyük bir kaynağa sahip olduğumuzu söyleyebiliriz. Ayrıca turizm gelirlerimizin dış ticaret açığını kapatmadaki rolü de büyüktür. Diğer yandan GSMH hasılaya da katkısı

olmakla birlikte yeterli değildir. Ancak gelinen noktada yüksek bir katma değere sahip olan sağlık turizminin ülkemizde yeterince yararlanamadığımız görülmektedir.

Hızla değişen turist profili ve turizm algısı sektörün yeniliklere açık ve değişimlere uyumlu olmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bu durum hem turizm arzında, hem de talebinde yeni bazı çalışmaların yapılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Turizm arzının ve ürünlerinin çeşitlendirilerek, ülke geneline ve yılın tamamına yayılarak yaygınlaştırılması, alternatif olanaklarının artırılması ile turizm sektöründen elde edilecek gelirden de artışlar sağlanacaktır. Bunların başında da sağlık turizmi gelmektedir.

KAYNAKÇA

Aydın, Oğuz (2012). ‘Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi’, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi C. 14 S. 23 ss. 91-96.

Barca, Mehmet. Akdeve, Erdal. Balay Gedik, İklim. (2013). ‘Türkiye Sağlık Turizm Sektörünün Analizi ve Strateji Önerileri’, İşletme Araştırmaları Dergisi, C. 5, S.3, ss. 64-92.

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), <https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-veriler> Erişim Tarihi: 24.05.2018

Erdoğan, Elmas. Aklanoğlu, Filiz. (2008). ‘Termal Turizm ve Afyon-Gazlıgöl Örneği’, e-Journal of New World Sciences Academy, C. 3, S.1, ss. 83-92.

Kantar Gülnaz. Işık, Erdoğan (2014). ‘Türkiye’de Sağlık Turizmi’, Sağlık Akademisyenleri Dergisi, C. 1, S. 1, ss. 15-20.

Kördeve, Mustafa Kemal, (2016). ‘Sağlık Turizmine Genel Bir Bakış Ve Türkiye’nin Sağlık Turizmindeki Yeri’, Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi’, C. 2, S. 1, ss. 51-61.

Mueller, H., ve Kaufmann, E. L. (2001). Wellness tourism: Market analysis of a special health tourism segment and implications for the hotel industry. Journal of Vacation Marketing, 7(1), 5-17.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, www.kultur.gov.tr Erişim Tarihi:02.03.2018

Özer, Özlem. Songur, Cuma. (2012). ‘Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 4, S.7, ss. 69-81.

Özsarı, Salih Haluk. Karatana Özlem (2013). ‘Sağlık Turizmi Açısından Türkiye’nin Durumu’, Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi, C. 24, S. 2 ss: 136-144.

Öztürk, Menseure. Bayat, Murat (2011). ‘Uluslararası Turizm Hareketlerinde Sağlık Turizminin Rolü ve Kalite Çalışmalarının Önemi Bir Literatür Çalışması’, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, ss. 135-156.

Öztürk, Y., Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma, 1-14.

TÜRSAB, <https://www.tursab.org.tr/> Erişim Tarihi:27.05.2018

<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/dunyada-yasli-nufusu-artista> Erişim Tarihi: 22.03.2018

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 4 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2018 ISSN -2149-6161

<http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/saglik/turkiyede-saglik-turizminin-onemi-ve-faydaları> Erişim Tarihi:27.06.2018

<https://www.haberturk.com/ekonomi/turizm/> Erişim Tarihi:30.05.2018

<http://emittistanbul.com/ITE/media/ITEGroup> Erişim Tarihi:16.06.2018

<https://www.ntv.com.tr/saglik/saglik-turizmi> Erişim Tarihi:17.04.2018

<http://www.turkey-healthtourism.com/> Erişim Tarihi:19.05.2018

<http://www.saglikturizmi.gov.tr> Erişim Tarihi: 01.06.2018